

IES DE BARRO

PROGRAMACIÓN XEOGRAFÍA E HISTORIA (CURSO 2022-23)

Índice

1.- INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN.....	4
1.1.- Introducción e contextualización.....	4
1.2.- Centros adscritos.....	5
1.3.- Obxectivos.....	5
2.- 2º ESO.....	7
2.1.- Contribución ó desenvolvemento das competencias clave.....	7
2.2.- Concreción para cada estándar: Temporalización, grao mínimo de consecución para superar a materia, procedementos e instrumentos de avaliación.....	13
3.- 4º ESO.....	23
3.1.- Contribución ó desenvolvemento das competencias clave.....	23
3.2.- Concreción para cada estándar: Temporalización, grao mínimo de consecución para superar a materia, procedementos e instrumentos de avaliación.....	30
4.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS.....	45
4.1.- Aspectos xerais.....	45
4.2.- Estratexias metodolóxicas.....	45
4.3.- Exemplo de secuenciación do traballo na aula.....	45
4.3.1.- Motivación.....	45
4.3.2.- Información do profesor.....	46
5.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.....	48
6.- CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO.....	49
6.1.- Avaliación inicial.....	49
6.2.- Avaliación continua.....	49
6.3.- Avaliación final.....	50
7.- INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.....	50
7.1.- Indicadores de logro do proceso de ensino.....	51
7.2.- Indicadores de logro da práctica docente.....	51
8.- ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.....	52
9.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.....	53
10.- CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO.....	55
11.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.....	61
12.- APLICACIÓN DOS PLANS E PROXECTOS DE CENTRO.....	61
12.1.- Plan TIC.....	61
12.2.- Plan Lector.....	62

13.- MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN, MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA.....	65
13.1.- Indicadores.....	65
14.- DATOS DO DEPARTAMENTO.....	67
15.- APRENDIZAXES IMPRESCINDIBLES.....	68
15.1.- Aprendizaxes imprescindibles para 2º da ESO.....	68
15.2.- Aprendizaxes imprescindibles para 4º da ESO.....	70
16.- METODOLOXÍA ADAPTADA AO ENSINO SEMIPRESENCIAL E NON PRESENCIAL.....	71
17.- ADENDA Á PROGRAMACIÓN.....	72

1.- INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

1.1.- Introducción e contextualización

Barro é un municipio de pouco máis de 3700 habitantes na actualidade, cunha poboación moi dispersa en seis parroquias: Agudelo, Barro, Curro, Perdecanaí, Portela e Valiñas O Instituto está situado nunha zona agrícola - gandeira, próxima a cidade de Pontevedra e a outros núcleos urbanos que o rodean: Caldas de Reis e Vilagarcía de Arousa. A maior parte das familias teñen a algún membro das mesmas traballando no sector secundario ou terciario de ditos núcleos e complementan os seus ingresos coas actividades agrícolas.

No ámbito familiar predominan as familias compostas polo matrimonio e dous fillos e en moitos casos comparten vivenda con avós ou outros familiares, e tamén atopámonos cunha porcentaxe importante de familias desestructuradas. A idade dos pais oscila entre 33 e 45 anos.

No referente ó traballo, e só o pai o que ten un traballo remunerado e nunha terceira parte tamén traballa a nai.

O nivel de estudos da gran maioría de pais e nais son os de Primaria, sendo moi poucos os que acadaron o Bacharelato ou Formación Profesional, e só excepcionalmente, estudos universitarios.

A lingua habitual nos fogares é o Galego. O nivel cultural das familias é medio-baixo.

Case que todas elas consideran importante que sexa fluída a relación co Instituto.

Os alumnos /as teñen idades comprendidas entre os 12 e os 17 anos. A oferta educativa do I.E.S. restrínxese os catro cursos de Ensinanza Secundaria Obrigatoria.

A meirande parte dos alumnos/as do I.E.S. considera a xornada lectiva diaria suficiente para aprender e lle adican pouco tempo na casa polas tardes, salvo en época de exames. Unha porcentaxe considerable dos pais non ve demasiado necesario o aporte cultural ós fillos, de aí que poucos acudan ó teatro, danza, a concertos ou museos, e con pouca frecuencia ó cine, pese a ter Pontevedra a menos de 12 km. distancia. O instituto tenta paliar esas carencias mediante a organización de actividades extraescolares.

Entre o alumnado, fala sempre Galego un 60%. Sómente un 12% utiliza o Castelán sempre. Indistintamente empregan as dúas linguas un 28 %. O tempo libre é ocupado principalmente en: ver televisión (entre 1 e 2 horas), axudar na casa (entre 1 e 2 horas). Outras ocupacións son: actividades musicais, lectura, xogos, redes sociais, actividades deportivas...

O 80% manifesta dispor dun lugar para estudar (Preferentemente na súa habitación).

O 93% ten dicionarios na casa e o 62 % algunha enciclopedia.

Case que todos teñen ordenador pero non sempre con conexión a internet.

A mala utilización do tempo de ocio e a carencia na variedade de actividades é outra das características negativas que se desprenden das enquisas realizadas.

No referente as aspiracións persoais ó remata a ensinanza obrigatoria, aproximadamente as 2/3 partes desexan seguir estudando un ciclo formativo ou fan bacharelato.

Valoran de maneira positiva a relación cós compañeiros.

Observamos ademais certos prexuízos en temas como a igualdade de xénero, homosexualidade, e nalgúns casos pouca concienciación respecto ó bo trato ós animais ou a educación ambiental. Por iso tentamos traballar estes aspectos como parte dos temas transversais.

En xeral non son alumnos conflitivos, salvo algún caso excepcional. Opinan que as Normas de Organización e Funcionamento son axeitadas.

1.2.- Centros adscritos

A práctica totalidade do noso alumnado procede DO CEIP Amor Ruibal

1.3.- Obxectivos

Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito

Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

2.- 2º ESO

2.1.- Contribución ó desenvolvemento das competencias clave

	<p>Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas</p> <p>Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento</p> <p>Explica as características da poboación europea</p> <p>Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica</p> <p>Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas</p> <p>Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España</p> <p>Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e destinos principais</p> <p>Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo</p> <p>Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica</p> <p>Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa</p> <p>Distingue os tipos de cidades no noso continente</p> <p>Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita</p> <p>Sitúa oos parques naturais españois nun mapa, e explica a situación deles</p> <p>Clasifica as principais paisaxeas humanizadas españolas a través de imaxes</p> <p>Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica</p> <p>Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado</p>
--	--

<p>CSC</p>	<p>Nomea e identifica catro clases de fontes históricas Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as noción básicas de sucesión, duración e simultaneidade Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media Interpreta mapas que describen oos procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica Explica a importancia do Camiño de Santiago Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas Describe características da arte románica, gótica e islámica</p>
<p>CAA</p>	<p>Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego Sitúa nun mapa físico as principais unidades de relevo español Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España Sitúa nun mapa físico as principais unidades de relevo galego Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e Galicia Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento Explica as características da poboación europea Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas</p>

	<p>Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España</p> <p>Coñece o progreso da emigración galega, as súas etapas e os seus destinos principais</p> <p>Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo</p> <p>Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica</p> <p>Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa</p> <p>Distingue os tipos de cidades do noso continente</p> <p>Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita</p> <p>Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación dalgúns deles</p> <p>Elabora gráficos de distinto tipo en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos</p> <p>Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes</p> <p>Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica</p> <p>Nomea e identifica catro clases de fontes históricas</p> <p>Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais</p> <p>Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado</p> <p>Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos</p> <p>Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica</p>
<p>CMCCT</p>	<p>Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas</p> <p>Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego</p> <p>Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español</p> <p>Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España</p> <p>Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego</p> <p>Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia</p> <p>Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España</p> <p>Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes</p> <p>Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos galegos</p> <p>Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia</p> <p>Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles</p> <p>Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas</p> <p>Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento</p> <p>Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica</p> <p>Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas</p>

	<p>Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España</p> <p>Coñece o progreso da emigración galega, as súas etapas e os seus destinos principais</p> <p>Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo</p> <p>Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica</p> <p>Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa</p> <p>Distingue os tipos de cidades do noso continente</p> <p>Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita</p> <p>Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación dalgúns deles</p> <p>Elabora gráficos de distinto tipo en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos</p> <p>Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes</p> <p>Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica</p> <p>Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as noción básicas de sucesión, duración e simultaneidade</p> <p>Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos</p> <p>Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos</p> <p>Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media</p>
<p>CD</p>	<p>Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas</p> <p>Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego</p> <p>Sitúa nun mapa físico as principais unidades de relevo español</p> <p>Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España</p> <p>Sitúa nun mapa físico as principais unidades de relevo galego</p> <p>Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia</p> <p>Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos</p> <p>Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes</p> <p>Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia</p> <p>Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e Galicia</p> <p>Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles</p> <p>Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas</p> <p>Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento</p>

	<p>Explica as características da poboación europea</p> <p>Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica</p> <p>Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas</p> <p>Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España</p> <p>Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e destinos principais</p> <p>Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo</p> <p>Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica</p> <p>Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa</p> <p>Distingue os tipos de cidades no noso continente</p> <p>Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita</p> <p>Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgún deles</p> <p>Elabora gráficos de distinto tipo en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos</p>
<p>CCL</p>	<p>Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles</p> <p>Explica as características da poboación europea</p> <p>Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica</p> <p>Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas</p> <p>Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España</p> <p>Coñece o progreso da emigración galega, as súas etapas e os seus destinos principais</p> <p>Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo</p> <p>Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica</p> <p>Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa</p> <p>Distingue os tipos de cidades do noso continente</p> <p>Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita</p> <p>Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación dalgúns deles</p> <p>Elabora gráficos de distinto tipo en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos</p> <p>Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes</p> <p>Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica</p> <p>Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindibles para cada época</p>

	<p>Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media</p> <p>Explica a importancia de Camiño de Santiago</p> <p>Describe características da arte románica, gótica e islámica</p>
CCEC	<p>Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado</p> <p>Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior</p> <p>Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media</p> <p>Explica a importancia do Camiño de Santiago</p> <p>Describe as características da arte románica, gótica e islámica</p>

2.2.- Concreción para cada estándar: Temporalización, grao mínimo de consecución para superar a materia, procedementos e instrumentos de avaliación

CURSO	2022-23		
NIVEL	2º ESO	ÁREA	Xeografía e Historia (XH)

Criterio de avaliación	Estándares	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro	T 1	T 2	T 3	CRITERIOS PARA A CUALIFICACIÓN	C.C.
						Instrumentos de avaliación / Procedementos de avaliación (%)*	
XH-B1.1	2º-XHB1.1.1 - Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas. Peso: 2% 2 sesións	Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas	X			PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CAA, CMCT, CD
XH-B1.2	2º-XHB1.2.1 - Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego. Peso: 3% 3 sesións	Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego	X			PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Escalada de estimación (50%) e cuestionario (50%)	CAA, CMCT, CD, CCL
XH-B1.3	2º-XHB1.3.1 - Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español. Peso: 2.5% 3 sesións	Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español	X			PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CAA, CMCT, CD

XH-B1.3	2º-XHB1.3.2 - Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España. Peso: 2.5% 3 sesións	Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CMCT, CD, CCL
XH-B1.4	2º-XHB1.4.1 - Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego. Peso: 2.5% 2 sesións	Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego	X			PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CAA, CMCT, CD
XH-B1.4	2º-XHB1.4.2 - Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia. Peso: 2.5% 3 sesións	Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CMCT, CD, CCL
XH-B1.5	2º-XHB1.5.1 - Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España. Peso: 3% 3 sesións	Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España	X			PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CAA, CMCT, CD, CCL
XH-B1.5	2º-XHB1.5.2 - Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes. Peso: 2.5% 3 sesións	Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CMCT, CD
XH-B1.5	2º-XHB1.5.3 - Localiza	Localiza nun mapa os espazos	X			PROCEDEMENTOS: Observación directa.	CAA,

	nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia. Peso: 2.5% 3 sesións	bioclimáticos de Galicia				Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CMCT, CD
XH-B1.6	2º-XHB1.6.1 - Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia. Peso: 3% 3 sesións	Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia	X			PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CAA, CMCT, CD
XH-B1.7	2º-XHB1.7.1 - Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles. Peso: 1.5% 2 sesións	Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia	X	X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións INSTRUMENTOS: Rúbrica	CAA, CMCT, CD, CCL
XH-B2.1	2º-XHB2.1.1 - Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas. Peso: 3% 3 sesións	Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas			X	PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CAA, CMCT, CSC, CD
XH-B2.1	2º-XHB2.1.2 - Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CMCT, CSC, CD

	Peso: 2.5% 2 sesións						
XH-B2.2	2º-XHB2.2.1 - Explica as características da poboación europea. Peso: 2.5% 2 sesións	Explica as características da poboación europea		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CCL, CSC, CD
XH-B2.2	2º-XHB2.2.2 - Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica. Peso: 2.5% 2 sesións	Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CMCT, CSC, CD, CCL
XH-B2.3	2º-XHB2.3.1 - Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas. Peso: 2.5% 2 sesións	Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CMCT, CSC, CD, CCL
XH-B2.3	2º-XHB2.3.2 - Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España. Peso: 2.5% 2 sesións	Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CMCT, CASC, CD, CCL
XH-B2.4	2º-XHB2.4.1 - Coñece o proceso da emigración	Coñece o proceso da emigración galega		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación	CAA, CMCT,

	galega, as súas etapas e os destinos principais. Peso: 2.5% 2 sesións					INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC, CD, CCL
XH-B2.5	2º-XHB2.5.1 - Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo. Peso: 2.5% 2 sesións	Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CMCT, CSC, CD, CCL
XH-B2.5	2º-XHB2.5.2 - Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica. Peso: 1.75% 1 sesión	Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas		X		PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CAA, CMCT, CSC, CD, CCL
XH-B2.6	2º-XHB2.6.1 - Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa. Peso: 1.75% 1 sesión	Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CAA, CMCT, CSC, CD, CCL
XH-B2.6	2º-XHB2.6.2 - Distingue os tipos de cidades do noso continente. Peso: 1.5% 1 sesión	Distingue os tipos de cidades do noso continente		X		PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CAA, CMCT, CSC, CD, CCL
XH-B2.7	2º-XHB2.7.1 - Interpreta textos que expliquen as	Interpreta textos que expliquen as características das cidades de		X		PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación	CAA, CMCT,

	<p>características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.</p> <p>Peso: 1.75% 1 sesión</p>	España e de Galicia				<p>INSTRUMENTOS: Escalada de estimación (50%) e cuestionario (50%)</p>	CSC, CD, CCL
XH-B2.8	<p>2º-XHB2.8.1 - Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.</p> <p>Peso: 1.75% 1 sesión</p>	Sitúa os parques naturais españois nun mapa		X		<p>PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación</p> <p>INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)</p>	CAA, CMCT, CSC, CD, CCL
XH-B2.8	<p>2º-XHB2.8.2 - Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.</p> <p>Peso: 2.5% 2 sesións</p>	Elabora gráficos de distinto tipo que reflectan información económica e demográfica		X		<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación</p> <p>INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)</p>	CAA, CMCT, CCL, CD
XH-B2.9	<p>2º-XHB2.9.1 - Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.</p> <p>Peso: 2.5% 2 sesións</p>	Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes		X		<p>PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación</p> <p>INSTRUMENTOS: Escalada de estimación (50%) e cuestionario (50%)</p>	CAA, CMCT, CSC, CD, CCL
XH-B2.10	<p>2º-XHB2.10.1 - Compara paisaxes humanizadas</p>	Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa		X		<p>PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación</p>	CAA, CMCT,

	españolas segundo a súa actividade económica. Peso: 2.5% 2 sesións	actividade económica				INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CSC, CD, CCL
XH-B3.1	2º-XHB3.1.1 - Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado. Peso: 1.75% 1 sesión	Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado			X	PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Escalada de estimación (50%) e cuestionario (50%)	CSC, CCEC
XH-B3.2	2º-XHB3.2.1 - Nomea e identifica catro clases de fontes históricas. Peso: 1.5% 1 sesión	Nomea e identifica catro clases de fontes históricas			X	PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Lista de cotexo (50%) e cuestionario (50%)	CSC, CAA
XH-B3.2	2º-XHB3.2.2 - Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais. Peso: 1.5% 1 sesión	Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC, CAA
XH-B3.3	2º-XHB3.3.1 - Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC, CMCT

	Peso: 2.5% 2 sesións						
XH-B3.3	2º-XHB3.3.2 - Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. Peso: 2.5% 2 sesións	Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC, CMCT
XH-B3.4	2º-XHB3.4.1 - Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. Peso: 1.5% 1 sesión	Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC, CMCT
XH-B3.5	2º-XHB3.5.1 - Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época. Peso: 3% 3 sesións	Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época			X	PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Escalada de estimación (50%) e cuestionario (50%)	CSC, CCL
XH-B3.6	2º-XHB3.6.1 - Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado Peso: 1.5% 1 sesión	Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado			X	PROCEDEMENTOS: Observación directa. Interrogación INSTRUMENTOS: Escalada de estimación (50%) e cuestionario (50%)	CSC, CAA
XH-B3.7	2º-XHB3.7.1 - Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	Compara as formas de vida do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC, CAA

	Peso: 2.5% 2 sesións						
XH-B3.8	2º-XHB3.8.1 - Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños. Peso: 2.5% 2 sesións	Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC
XH-B3.9	2º-XHB3.9.1 - Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior. Peso: 2.5% 2 sesións	Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas, Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Proba aberta (40%), Textos escritos (60%),	CSC, CCEC
XH-B3.9	2º-XHB3.9.2 - Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media. Peso: 2.5% 2 sesións	Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC, CCEC, CMCT, CCL
XH-B3.10	2º-XHB3.10.1 - Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica. Peso: 2.5% 2 sesións	Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC, CAA
XH-B3.10	2º-XHB3.10.2 - Explica a importancia do Camiño de Santiago.	Explica a importancia do Camiño de Santiago			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario	CSC, CCEC, CCL

	Peso: 2.75% 3 sesións					(40%)	
XH-B3.11	2º-XHB3.11.1 - Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas. Peso: 2.5% 2 sesións	Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC
XH-B3.12	2º-XHB3.12.1 - Describe características da arte románica, gótica e islámica. Peso: 2.5% 2 sesións	Describe características da arte románica, gótica e islámica			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións. Interrogación INSTRUMENTOS: Rúbrica (60%) e cuestionario (40%)	CSC, CCEC, CCL

* Indícase entre paréntese a porcentaxe de ponderación de cada instrumento de avaliación, no caso de haber máis dun, de cara a obter a cualificación final.

3.- 4º ESO

3.1.- Contribución ó desenvolvemento das competencias clave

CSC	<p>Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo</p> <p>Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración</p> <p>Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías</p> <p>Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época</p> <p>Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas</p> <p>Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron</p> <p>Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as</p> <p>Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras</p> <p>Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras</p> <p>Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes</p> <p>Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra</p> <p>Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas</p> <p>Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos</p> <p>Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais</p> <p>Específica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España</p> <p>Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX</p> <p>Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais</p> <p>Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización</p> <p>Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914</p> <p>Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial</p> <p>Analiza o novo mapa político de Europa</p> <p>Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados</p>
------------	---

	<p>Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade</p> <p>Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX</p> <p>Compara movementos artísticos europeos e asiáticos</p> <p>Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia</p> <p>Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e 2008</p> <p>Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller</p> <p>Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa</p> <p>Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas</p> <p>Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional</p> <p>Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas)</p> <p>Sitúa nun mapa as fases do conflito</p> <p>Dá unha interpretación de porque rematou antes a guerra europea que a mundial</p> <p>Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos</p> <p>Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial</p> <p>Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría</p> <p>Describe as consecuencias da Guerra de Vietnam</p> <p>Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador</p> <p>Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947)</p> <p>Explica os avances dos réximes soviéticos e do “Welfare State” en Europa</p> <p>Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado</p> <p>Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008</p> <p>Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco</p> <p>Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica</p> <p>Interpreta o renacemento e o declive das nación no novo mapa político europeo desa época</p> <p>Comprende os proles e contras do estado do benestar</p> <p>Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS</p> <p>Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade</p> <p>Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoan Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura das Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das Autonomías, etc.</p> <p>Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, Grapo, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.</p> <p>Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro</p>
--	---

	<p>Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra</p> <p>Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización</p> <p>Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos</p> <p>Crea contidos que inclúen recursos como textos, maps e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización</p> <p>Formula posibles beneficios e desvantaxas para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas conseqüencias do quecemento global como o desxeamento do Báltico</p> <p>Sopesa como unha Europa en Guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI</p> <p>Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI</p> <p>Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade</p> <p>Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos</p> <p>Entende que varias culturas convivían a vez en diferentes enclaves xeográficos</p> <p>Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario</p>
<p>CAA</p>	<p>Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo</p> <p>Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración</p> <p>Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época</p> <p>Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron</p> <p>Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as</p> <p>Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras</p> <p>Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras</p> <p>Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes</p> <p>Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra</p> <p>Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas</p> <p>Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos</p> <p>Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX</p> <p>Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais</p>

	<p>Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización</p> <p>Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914</p> <p>Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial</p> <p>Analiza o novo mapa político de Europa</p> <p>Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados</p> <p>Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade</p> <p>Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX</p> <p>Compara movementos artísticos europeos e asiáticos</p> <p>Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia</p> <p>Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e 2008</p> <p>Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller</p> <p>Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional</p> <p>Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas)</p> <p>Sitúa nun mapa as fases do conflito</p> <p>Dá unha interpretación de porque rematou antes a guerra europea que a mundial</p> <p>Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos</p> <p>Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría</p> <p>Describe as consecuencias da Guerra de Vietnam</p> <p>Explica os avances dos réximes soviéticos e do “Welfare State” en Europa</p> <p>Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008</p> <p>Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica</p> <p>Interpreta o renacemento e o declive das nación no novo mapa político europeo desa época</p> <p>Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS</p> <p>Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade</p> <p>Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, Grapo, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.</p> <p>Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro</p> <p>Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra</p> <p>Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización</p> <p>Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos</p> <p>Crea contidos que inclúen recursos como textos, maps e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización</p> <p>Formula posibles beneficios e desvantaxas para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do</p>
--	---

	<p>quecemento global como o desxeamento do Báltico</p> <p>Sopesa como unha Europa en Guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI</p> <p>Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI</p>
<p>CCL</p>	<p>Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo</p> <p>Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración</p> <p>Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías</p> <p>Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron</p> <p>Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as</p> <p>Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras</p> <p>Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras</p> <p>Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes</p> <p>Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra</p> <p>Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas</p> <p>Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos</p> <p>Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais</p> <p>Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais</p> <p>Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización</p> <p>Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización</p> <p>Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914</p> <p>Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados</p> <p>Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade</p> <p>Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX</p> <p>Compara movementos artísticos europeos e asiáticos</p> <p>Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia</p> <p>Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller</p> <p>Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa</p> <p>Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas</p> <p>Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional</p>

	<p>Dá unha interpretación de porque rematou antes a guerra europea que a mundial</p> <p>Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos</p> <p>Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría</p> <p>Describe as consecuencias da Guerra de Vietnam</p> <p>Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador</p> <p>Explica os avances dos réximes soviéticos e do “Welfare State” en Europa</p> <p>Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008</p> <p>Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica</p> <p>Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS</p> <p>Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade</p> <p>Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoan Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura das Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das Autonomías, etc.</p> <p>Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, Grapo, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aprición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.</p> <p>Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro</p> <p>Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra</p> <p>Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización</p> <p>Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos</p> <p>Crea contidos que inclúen recursos como textos, maps e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización</p> <p>Formula posibles beneficios e desvantaxas para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global como o desxeamento do Báltico</p>
<p>CMCCT</p>	<p>Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época</p> <p>Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas</p> <p>Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX</p> <p>Crea contidos que inclúen recursos como textos, maps e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización</p> <p>Formula posibles beneficios e desvantaxas para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global como o desxeamento do Báltico</p> <p>Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI</p> <p>Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e</p>

	<p>simultaneidade</p> <p>Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos</p> <p>Entende que varias culturas convivían a vez en diferentes enclaves xeográficos</p>
CSIEE	<p>Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais</p> <p>Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra</p> <p>Crea contidos que inclúen recursos como textos, maps e gráficos, para presentar algún aspecto conflictivo das condicións sociais do proceso de globalización</p>
CCEC	<p>Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías</p> <p>Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX</p> <p>Compara movementos artísticos europeos e asiáticos</p>

3.2.- Concreción para cada estándar: Temporalización, grao mínimo de consecución para superar a materia, procedementos e instrumentos de avaliación

CURSO	2022-23		
NIVEL	4º ESO	ÁREA	Xeografía e Historia (XH)

Criterio de avaliación	Estándares	Grao mínimo para superar a área Indicador mínimo de logro	T 1	T 2	T 3	CRITERIOS PARA A CUALIFICACIÓN	C.C.
						Instrumentos de avaliación / Procedementos de avaliación (%)*	
XH-B1.1	4º-XHB1.1.1 - Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo. Peso: 1.5% 1 sesión	Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Textos escritos (50%), Proba aberta 50%	CSC, CAA, CCL
XH-B1.1	4º-XHB1.1.2 - Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración. Peso: 2% 2 sesións	Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (30%), Proba aberta (70%),	CSC, CAA, CCL
XH-B1.2	4º-XHB1.2.1 - Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías. Peso: 1.5% 2 sesións	Describe as características da cultura da Ilustración	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Exposición dun tema (50%), Proba aberta (50%),	CSC, CCEC, CCL
XH-B1.3	4º-XHB1.3.1 - Aprecia os	Aprecia os avances científicos e	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos	CSC,

	avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época. Peso: 2.25% 2 sesións	a súa aplicación á vida diaria				alumnos/as, Intercambios orais cos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Exposición dun tema (70%), Proba obxectiva (30%),	CMCT, CAA
XH-B1.3	4º-XHB1.3.2 - Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas. Peso: 1% 1 sesión	Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Textos escritos (50%), Proba aberta (50%),	CSC, CMCT
XH-B2.1	4º-XHB2.1.1 - Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron. Peso: 1.5% 2 sesións	Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron	X			PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Posta en común (50%), Proba obxectiva (25%), Proba aberta (25%),	CSC, CAA, CCL
XH-B2.1	4º-XHB2.1.2 - Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as. Peso: 1% 1 sesión	Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas	X			PROCEDEMENTOS: Probas específicas, INSTRUMENTOS: Proba aberta (100%),	CSC, CAA, CCL
XH-B2.2	4º-XHB2.2.1 - Redacta unha narrativa sintética	Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas,	CSC, CAA,

	<p>cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.</p> <p>Peso: 1.5% 2 sesións</p>	<p>das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX</p>				<p>INSTRUMENTOS: Textos escritos (50%), Proba aberta (50%),</p>	<p>CCL</p>
XH-B2.2	<p>4º-XHB2.2.2 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.</p> <p>Peso: 1.5% 2 sesións</p>	<p>Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII</p>	X			<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas,</p> <p>INSTRUMENTOS: Textos escritos (50%), Proba aberta (50%),</p>	<p>CSC, CAA, CCL</p>
XH-B2.2	<p>4º-XHB2.2.3 - Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.</p> <p>Peso: 1.4% 1 sesión</p>	<p>Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes</p>	X			<p>PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as,</p> <p>INSTRUMENTOS: Posta en común (100%),</p>	<p>CSC, CAA, CCL</p>
XH-B3.1	<p>4º-XHB3.1.1 - Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra</p> <p>Peso: 2% 2 sesións</p>	<p>Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra</p>	X			<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas,</p> <p>INSTRUMENTOS: Caderno de clase (30%), Proba obxectiva (30%), Posta en común (40%)</p>	<p>CSC, CAA, CCL</p>
XH-B3.2	<p>4º-XHB3.2.1 - Analiza e</p>	<p>Analiza e compara a</p>	X			<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos</p>	<p>CSC,</p>

	<p>compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.</p> <p>Peso: 2.5% 3 sesións</p>	<p>industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia</p>				<p>alumnos/as, Probas específicas,</p> <p>INSTRUMENTOS: Resumo (50%), Proba aberta (50%),</p>	<p>CAA, CCL</p>
XH-B3.2	<p>4º-XHB3.2.2 - Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.</p> <p>Peso: 1% 1 sesión</p>	<p>Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos</p>	X			<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as,</p> <p>INSTRUMENTOS: Caderno de clase (50%), Proba aberta (50%)</p>	<p>CSC, CAA, CCL</p>
XH-B3.3	<p>4º-XHB3.3.1 - Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.</p> <p>Peso: 2% 2 sesións</p>	<p>Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais</p>	X			<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas,</p> <p>INSTRUMENTOS: Investigacións (30%), Proba aberta (30%), Posta en común (40%)</p>	<p>CSC, CSIEE, CCL</p>
XH-B3.4	<p>4º-XHB3.4.1 - Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.</p> <p>Peso: 2% 2 sesións</p>	<p>Especificación algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España</p>	X			<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas,</p> <p>INSTRUMENTOS: Producións orais (50%), Proba aberta (50%),</p>	<p>CSC</p>
XH-B3.5	<p>4º-XHB3.5.1 - Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances</p>	<p>Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX</p>	X			<p>PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas,</p> <p>INSTRUMENTOS: Caderno de clase (40%), Proba</p>	<p>CSC, CAA, CMCT</p>

	científicos e tecnolóxicos do século XIX. Peso: 2% 2 sesións					de interpretación de datos (60%),	
XH-B4.1	4º-XHB4.1.1 - Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influiría na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais. Peso: 1.5% 1 sesión	Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influiría na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Textos escritos (50%), Exposición dun tema (50%),	CSC, CAA, CCL
XH-B4.1	4º-XHB4.1.2 - Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización. Peso: 1% 1 sesión	Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización	X			PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Posta en común (100%),	CSC, CAA, CCL
XH-B4.2	4º-XHB4.2.1 - Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914. Peso: 2% 2 sesións	Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914	X			PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Resumo (40%), Proba aberta (60%),	CSC, CAA
XH-B4.3	4º-XHB4.3.1 - Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Traballo de aplicación e síntese (40%), Proba aberta (60%),	CSC, CAA

	Peso: 1.5% 1 sesión						
XH-B4.3	4º-XHB4.3.2 - Analiza o novo mapa político de Europa. Peso: 1.5% 1 sesión	Analiza o novo mapa político de Europa		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas, Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Proba de interpretación de datos (60%), Caderno de clase (40%),	CSC, CAA
XH-B4.3	4º-XHB4.3.3 - Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados. Peso: 1.5% 1 sesión	Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Producións orais (50%), Proba aberta (50%),	CSC, CAA, CCL
XH-B4.4	4º-XHB4.4.1 - Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade. Peso: 1% 1 sesión	Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Textos escritos (50%), Resumo (50%),	CSC, CAA, CCL
XH-B4.5	4º-XHB4.5.1 - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX. Peso: 1.5% 2 sesións	Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX		X		PROCEDEMENTOS: Observación sistemática, INSTRUMENTOS: Rúbrica (100%),	CSC, CAA, CCL, CCEC
XH-B4.5	4º-XHB4.5.2 - Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	Compara movementos artísticos europeos e asiáticos		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (50%), Proba	CSC, CAA, CCL, CCEC

	Peso: 1.75% 2 sesións					aberta (50%),	
XH-B5.1	4º-XHB5.1.1 - Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia Peso: 0.5% 1/2 sesión	Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Textos escritos (100%),	CSC, CAA, CCL
XH-B5.1	4º-XHB5.1.2 - Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008. Peso: 2% 2 sesións	Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, Intercambios orais INSTRUMENTOS: Investigacións (30%), Proba aberta (30%), Posta en común (40%)	CSC, CAA
XH-B5.1	4º-XHB5.1.3 - Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller. Peso: 2% 2 sesións	Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller		X		PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Posta en común (100%),	CSC, CAA, CCL
XH-B5.2	4º-XHB5.2.1 - Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa. Peso: 2% 2 sesións	Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Resumo (40%), Proba aberta (60%),	CSC, CCL
XH-B5.3	4º-XHB5.3.1 - Explica as principais reformas durante a II República e reaccións a elas	Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas,	CSC, CCL

	española, e reaccións a elas. Peso: 2% 2 sesións					INSTRUMENTOS: Textos escritos (50%), Exposición dun tema (50%),	
XH-B5.3	4º-XHB5.3.2 - Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional. Peso: 2% 2 sesións	Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Resumo (40%), Proba aberta (60%),	CSC, CAA, CCL
XH-B6.1	4º-XHB6.1.1 - Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas). Peso: 0,5% 1/2 sesión	Recoñece a xerarquía causal		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (100%),	CSC, CAA
XH-B6.2	4º-XHB6.2.1 - Sitúa nun mapa as fases do conflito. Peso: 2% 2 sesións	Sitúa nun mapa as fases do conflito		X		PROCEDEMENTOS: Probas específicas, INSTRUMENTOS: Proba de interpretación de datos (50%), Proba obxectiva (50%),	CSC, CAA
XH-B6.2	4º-XHB6.2.2 - Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial. Peso: 1.25% 1 sesión	Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (40%), Proba aberta (60%),	CSC, CAA, CCL
XH-B6.2	4º-XHB6.2.3 - Elabora unha narrativa	Elabora unha narrativa explicativa das causas e as		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas,	CSC, CAA,

	explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos. Peso: 2.5% 2 sesións	consecuencias da II Guerra Mundial				INSTRUMENTOS: Traballo de aplicación e síntese (40%), Proba obxectiva (60%),	CCL
XH-B6.3	4º-XHB6.3.1 - Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial. Peso: 1.5% 1 sesión	Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial		X		PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Posta en común (100%),	CSC
XH-B6.4	4º-XHB6.4.1 - Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría. Peso: 1.75% 2 sesións	Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Exposición dun tema (50%), Proba aberta (50%),	CSC, CAA, CCL
XH-B6.4	4º-XHB6.4.2 - Describe as consecuencias da guerra de Vietnam. Peso: 1% 1 sesión	Describe as consecuencias da guerra de Vietnam		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (40%), Resumo (60%),	CSC, CAA, CCL
XH-B6.5	4º-XHB6.5.1 - Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador. Peso: 2% 2 sesións	Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador		X		PROCEDEMENTOS: Observación sistemática, INSTRUMENTOS: Rúbrica (100%),	CSC, CCL
XH-B6.5	4º-XHB6.5.2 - Distingue	Distingue entre contextos		X		PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos	CSC,

	entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947). Peso: 1.5% 1 sesión	diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana				alumnos/as, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (30%), Resumo (70%),	CAA
XH-B7.1	4º-XHB7.1.1 - Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa. Peso: 1.25% 1 sesión	Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Resumo (40%), Proba aberta (60%),	CSC, CAA, CCL
XH-B7.1	4º-XHB7.1.2 - Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado. Peso: 2% 2 sesións	Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado			X	PROCEDEMENTOS: Observación sistemática, INSTRUMENTOS: Rúbrica (100%),	CSC
XH-B7.2	4º-XHB7.2.1 - Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008. Peso: 2% 2 sesións	Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas, Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Proba aberta (70%), Textos escritos (30%),	CSC, CAA, CCL
XH-B7.3	4º-XHB7.3.1 - Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco Peso: 2%	Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas, Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Proba aberta (60%), Investigacións (40%),	CSC

	2 sesións						
XH-B7.3	4º-XHB7.3.2 - Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica Peso: 1.25% 1 sesión	Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica		X	X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (40%), Proba aberta (60%)	CSC, CAA, CCL
XH-B8.1	4º-XHB8.1.1 - Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época Peso: 1.5% 1 sesión	Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Producións orais (100%),	CSC, CAA
XH-B8.1	4º-XHB8.1.2 - Comprende os proles e contras do estado do benestar. Peso: 2% 2 sesións	Comprende os proles e contras do estado do benestar			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Posta en común (50%), Proba aberta (50%),	CSC
XH-B8.2	4º-XHB8.2.1 - Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS. Peso: 1.5% 1 sesión	Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Proba obxectiva (50%), Exposición dun tema (50%)	CSC, CAA, CCL
XH-B8.3	4º-XHB8.3.1 - Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Textos escritos (40%), Proba aberta (60%),	CSC, CAA, CCL

	Peso: 2% 2 sesións						
XH-B8.3	4º-XHB8.3.2 - Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc Peso: 1.75% 2 sesións	Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (30%), Proba obxectiva (70%),	CSC, CCL
XH-B8.3	4º-XHB8.3.3 - Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc. Peso: 1.25% 1 sesión	Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Investigacións (50%), Proba aberta (50%),	CSC, CAA, CCL

XH-B8.4	4º-XHB8.4.1 - Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro. Peso: 1.75% 2 sesións	Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Posta en común (50%), Proba aberta (50%),	CSC, CAA, CCL
XH-B9.1	4º-XHB9.1.1 - Procura na prensa novas dalgun sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra. Peso: 1.25% 1 sesión	Procura na prensa novas dalgun sector con relacións globalizadas			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (30%), Traballo de aplicación e síntese (70%),	CSC, CD, CCL, CAA, CSIEE
XH-B9.1	4º-XHB9.1.2 - Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización. Peso: 1.25% 1 sesión	Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización			X	PROCEDEMENTOS: Intercambios orais cos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Posta en común (100%),	CSC, CAA
XH-B9.2	4º-XHB9.2.1 - Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos. Peso: 1.75% 2 sesións	Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Producións orais (50%), Proba aberta (50%),	CSC, CAA, CCL, CD
XH-B9.3	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, gráficos, para presentar algún	Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as,	CSC, CD, CAA,

	mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización. Peso: 1% 1 sesión	aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización				INSTRUMENTOS: Caderno de clase (30%), Traballo de aplicación e síntese (70%),	CCL, CMCT, CSIEE
XH-B10.1	4º-XHB10.1.1 - Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico. Peso: 1.25% 1 sesión	Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, INSTRUMENTOS: Investigacións (50%), Producións orais (50%),	CSC, CMCT, CAA, CCL
XH-B10.1	4º-XHB10.1.2 - Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI. Peso: 1.75% 2 sesións	Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Textos escritos (50%), Proba aberta (50%),	CSC, CAA
XH-B10.1	4º-XHB10.1.3 - Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.	Compara as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI			X	PROCEDEMENTOS: Probas específicas, INSTRUMENTOS: Exposición dun tema (100%),	CSC, CMCT, CAA

	Peso: 2% 2 sesións						
XH-B10.2	4º-XHB10.2.1 - Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade. Peso: 1% 1 sesión	Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables	X	X	X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (30%), Proba de interpretación de datos (70%),	CSC, CMCT
XH-B10.2	4º-XHB10.2.2 - Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos. Peso: 1.75% 2 sesións	Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos	X	X	X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (30%), Proba de interpretación de datos (70%),	CSC, CMCT
XH-B10.3	4º-XHB10.3.1 - Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. Peso: 1% 1 sesión	Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos			X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Caderno de clase (30%), Proba aberta (70%),	CSC, CMCT
XH-B10.4	4º-XHB10.4.1 - Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario. Peso: 1.5% 2 sesións	Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario	X	X	X	PROCEDEMENTOS: Análise das producións dos alumnos/as, Probas específicas, INSTRUMENTOS: Producións orais (40%), Textos escritos (30%), Proba aberta (30%),	CSC, CCL

* Indícase entre paréntese a porcentaxe de ponderación de cada instrumento de avaliación, no caso de haber máis dun, de cara a obter a cualificación final.

4.- CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS

4.1.- Aspectos xerais

Sendo o obxectivo último o achegamento do alumnado ós feitos e procesos histórico-xeográficos, combinaranse metodoloxías integradoras acordes ó principio de aprendizaxe construtiva. Os contidos traballaranse gradualmente, partindo da competencia inicial do alumnado reflectida na avaliación inicial, priorizando as actividades de tipo procedemental, especialmente no comezo do curso, para asegurar unhas bases sólidas para o resto do tempo. O enfoque estará claramente orientado á realización de tarefas e á resolución de problemas.

Coa finalidade de conseguir eses obxectivos potenciaremos as actividades participativas, aquelas nas que o alumnado teña que esforzarse por usar a súa capacidade de análise, imaxinación e cooperación. Combinaremos, polo tanto, o traballo cooperativo co traballo individual, sen esquecer a diversidade presente na aula, con alumnos de diversas capacidades e ritmos de aprendizaxe. As TIC tamén estarán presentes na aula medida en que os recursos o permitan.

4.2.- Estratexias metodolóxicas

- Organización dos contidos por medio de esquemas e síntesis, o máis sinxelo, ata lograr a realización de organigramas e mapas conceptuais
- Corrección na expresión cunha linguaxe específica da disciplina.
- Comprensión dos contidos dentro dun proceso continuo de construción dos coñecementos. elaboración de traballos de indagación a partir de fontes diversas (escritas, mapas, imaxes, audiovisuais, informática...)
- Resolución de problemas diversos a través de debates, argumentacións
- Simulacións.
- Creación de material TIC por parte do alumnado

4.3.- Exemplo de secuenciación do traballo na aula

4.3.1.- Motivación

- Actividade de exploración de ideas e coñecementos previos.
- Formulación de cuestións que promovan o interese
- Presentación da actividade con mapas, gráficos, textos, fotos, etc.

4.3.2.- Información do profesor

- Información básica para todo o alumnado.
  - explicación oral significativa, apoiándose no libro de texto, en presentacións, audiovisuais,... para unha mellor reconstrución conceptual histórica
  - subliñado de ideas-eixe que vertebran de xeito coherente a evolución e os cambios en aspectos fundamentais
  - desenvolvemento temático de carácter acumulativo e progresivo. Cada nova unidade se sustenta no traballado anteriormente.
  - tratamento de fontes documentais que se consideren necesarias, algunhas tomadas do libro de texto e outras aportadas polo docente, a fin de fomentar os procedementos de indagación e comprensión
  - fomento da participación, a reflexión e a confrontación de ideas
- Información complementaria para reforzo e apoio.
- Información complementaria para afondamento e ampliación, a criterio do profesorado

Traballo persoal:

- Comprensión de conceptos e contidos clave
- Lectura e comprensión de textos
- Análise de documentos, pequenas investigacións, etc.
- Resposta a preguntas.
- Resolución de problemas.
- Comentario de documentos, mapas, imaxes, etc.
- Elaboración de mapas, gráficos, sínteses ou mapas conceptuais.

Avaliación:

- Análise de producións: caderno, mapas, comentarios, etc.
- Exposicións orais.
- Probas escritas.

- Traballos individuais e en grupo.
- Observación do traballo na aula.

Para a presentación de traballos individuais ou en grupo o alumnado deberá seguir as seguintes indicacións:

- Escritos con procesador de textos.
- Xustificar os parágrafos
- Deixar marxes: 3 cm arriba, 2 cm abaixo, a dereita e a esquerda
- Elaborar unha portada que recolla:
  - Título do traballo (en maiúsculas)
  - Nome e apelidos, curso do autor (se son varios, colocaranse por orde alfabético do primeiro apelido)
  - Ano académico

Estes dous últimos datos irán preferiblemente no lado inferior dereito

- Engadir unha contraportada en branco
- Numerar as páxinas, comezando despois da contraportada
- A primeira folla levará o índice. Incluirá os apartados e o seu número de páxina
- De se incluír imaxes, han levar pé en alusión ós contidos tratados e a fonte
- Non se admiten tachaduras ou tippex
- Na derradeira folla, antes da contraportada, irá a bibliografía: libros, revistas, prensa,... O xeito correcto das referencias bibliográficas é como segue:
  - Bibliografía de formato papel:

Libros:

Autor/s (separados por punto e coma) comezando polos apelidos. Título (subtítulo se o hai), sempre en cursiva. Editorial, cidade, data.

Exemplo: Jakson, G. "*La República española y la guerra civil*". Editorial Crítica, Barcelona, 1976

Enciclopedias: ao tratarse dunha colección indicaremos o número de volumes e o número do/s utilizados

Exemplo: "*Historia Universal del Arte*". Volume 3. Editorial Planeta, Barcelona, 1.990. 10 volumes

Artigos de prensa ou revistas:

Autor. Título do artigo. Título da publicación, páxina e data.

Exemplo: Ambrós, I.. "La creación de una zona de libre cambio con EE.UU. divide a la UE". *La Vanguardia*, páx 10, 1995.

▪ Bibliografía de formato dixital, sexa en liña, CD-rom, DVD, ou USB: Título. Autor. Data.

Páxina web, engadiremos a dirección.

Exemplo: *Biblioteca Nacional. Exposiciones virtuales. Cartografía española de los siglos XVI a XIX*. <http://www.bne.es/esp/cartografia-fra.htm>

- Unha cita textual, ha ir entrecomillada e relacionada cunha chamada a pé de páxina por medio dun número (en superíndice ¹). No pé da páxina indicamos o documento do que procede a cita, sinalando o número de páxina.

5.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Como recursos principais, os libros de texto utilizados son o do Consorcio Editorial Galego para o 1º Ciclo (1º,2º e 3º ESO) e Anaya para 4º ESO

Por outro lado para a comprensión dos temas serán necesarios:

- Mapamundi. Non podemos construír un coñecemento sobre o marco xeográfico mundial se temos problemas á hora de situar poboacións ou rexións
- Fontes documentais históricas e historiográficas seleccionadas polo profesor
- Prensa
- Imaxes. Diapositivas, fotografías, debuxos, planos, tanto do libro de texto como procedente doutras fontes, aportados polo profesor, buscados polos alumnos, consultados en Internet ou na biblioteca. Consideramos que o uso de imaxes axuda a fixar coñecementos, sobre todo cando se trata de estudar un marco temporal e cultural tan dilatado
- Gráficas, mapas históricos ou temáticos, moitos deles realixados polos propios alumnos a través das ferramentas TIC
- Para determinadas actividades precisarase ordenador con acceso a internet (busca de información, realización de exercicios, exposicións de PowerPoint, etc.)

Os grupos contan coa súa propia aula na que se dispón do material informático preciso (pizarra dixital, proxector e ordenador)

6.- CRITERIOS SOBRE A AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

6.1.- Avaliación inicial

Data prevista de realización

Mércores 28 de setembro de 2022

Descrición do tipo de proba:

Constará de preguntas tipo test, preguntas de respostas curtas, breve comentario de gráficos ou textos, relacionado cos estándares. Para coñecemento de capacidades e contidos básicos previos que permitisen unha boa asimilación dos novos contidos presentes no curso

Mecanismo para informar ás familias

Os resultados serán comunicados á Titoría a través da sesión de pre-avaliación que se realiza en outubro. No caso de detectar carencias significativas comunicárase coa familia do alumno e o Departamento de Orientación coa maior brevidade posible

Consecuencias dos resultados da proba

A nivel académico, sen valor

6.2.- Avaliación continua

Periodicidade coa que se farán probas escritas

As probas escritas soamente representan unha parte da nota do alumnado. Realizaranse dúas por trimestre.

Aspectos que se van valorar dentro da observación do traballo na aula e instrumentos para a recollida desta información

Aspectos a ter en conta: atención, esforzo, participación, interese, puntualidade, autonomía e cooperación

Como se calcula a cualificación de cada unha das avaliacións (ponderación, redondeo...)

A avaliación farase en tres partes ao longo do curso, coincidindo coas tres avaliacións oficiais.

En cada avaliación haberá como mínimo dous exames ou probas escritas, elaborados de acordo cos estándares correspondentes. Representan o 60% da nota. O outro 40% será avaliado a partir das producións do alumnado: Producións escritas (20%) e Producións orais (20%). Para lograr o aprobado, a nota, resultante desa porcentaxe, obtida polo alumnado, deberá ser igual ou superior a 5 sobre 10 puntos en cada avaliación.

A distribución será a seguinte:

<u>Probas específicas (escritas)</u>	<u>Produccións dos alumnos (escritas):</u> Exercicios Caderno clase Investigacións	<u>Produccións Oraís:</u> Presentacións Postas en común Probas orais de lecturas
60,00%	20,00%	20,00%

6.3.- Avaliación final

A nota da avaliación final será a media das tres avaliacións. Para facer esa media, as tres avaliacións deberán ter unha nota igual ou superior a 5. Polo tanto, o aprobado esixirá as tres avaliacións aprobadas cunha nota igual ou superior a 5 sobre 10 puntos.

O período abranguido entre a terceira avaliación parcial e a avaliación final dedicárase a actividades de apoio, reforzo, recuperación, ampliación e tutoría. Nese sentido, para o alumnado que non aprobase unha ou varias avaliacións das diferentes materias deberán recuperalas, coas actividades e probas correspondentes, antes da avaliación final. Será atendido de xeito máis individualizado para reforzar os estándares de aprendizaxe non superados. As probas, centraranse nos estándares básicos do curso, cun peso superior ao 2%, traballados en cada avaliación, valorados sobre 10 puntos, e o aprobado, esixirá obter unha cualificación igual ou superior a 5.

Por outra banda, o alumnado que teña superada a materia poderá mellorar a súa cualificación, na avaliación final, realizando actividades de reforzo do aprendido e de ampliación a través dunhas probas deseñadas para iso.

7.- INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

7.1.- Indicadores de logro do proceso de ensino

INDICADORES	1	2	3	4
1.- O nivel de dificultades foi adecuado ás características do alumnado				
2.- Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe				
3.- Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado				
4.- Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado				
5.- Contouse co apoio e a implicación das familias no traballo do alumnado				
6.- Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado				
7.- Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE				
8.- Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE				
9.- Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado				
10.- Usáronse distintos instrumentos de avaliación				
11.- Dase un peso real á observación do traballo na aula				
12.- Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo				

7.2.- Indicadores de logro da práctica docente

INDICADORES	1	2	3	4
1.- Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado				
2.- Ofrécense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa				
3.- Elabóranse actividades atendendo a diversidade				
4.- Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE				

5.- Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar				
6.- Combínase traballo individual e en equipo				
7.- Poténcianse estratexias de animación á lectura				
8.- Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita				
9.- Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe				
10.- Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar				
11.- Ofrécense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas / traballos, etc.				
12.- Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos da corrección das probas, traballos, etc				
13.- Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros				
14.- Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación				
15.- Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas				
16.- As medidas de apoio, reforzo, etc. están claramente vinculadas aos estándares				
17.- Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

8.- ORGANIZACIÓN DAS ACTIVIDADES DE SEGUIMENTO, RECUPERACIÓN E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

O alumnado con materias pendentes terá a oportunidade de recuperalas de dous xeitos:

1.- Entrega de boletíns de actividades, no que primarán os estándares básicos, en dúas quendas: na 2ª semana de novembro e na derradeira semana do mes de marzo. Ditos boletíns valóranse sobre 5 puntos. Na derradeira semana de abril haberá unha proba oral cos estándares traballados nos boletíns e valorarase sobre 5 puntos. A suma dos boletíns e a proba oral son 10 puntos e para recuperar a materia será imprescindible acadar un mínimo de 5 puntos. O instrumento de avaliación da proba oral farase seguindo a seguinte rúbrica:

	Excelente	Bo	Regular	Deficiente
Contido	Demostra un completo entendemento da información (1,25 puntos)	Demostra un bo entendemento (0,75 puntos)	Só domina algunhas partes (0,5 puntos)	Non parece entender ben a información (0,25 puntos)
Fluidez	Exprésase fluidamente, sen titubeos, pausas ou dúbidas (1,25 puntos)	Fai algunha pausa para pensar (0,75 puntos)	Titubea de cando en vez e realiza algunhas pausas (0,5 puntos)	Cóstalle facer un discurso fluido e ten longas pausas (0,25 puntos)
Organización	Lóxica e detallada (1,25 puntos)	Esquécelle algún paso ou non o detalla suficientemente (0,75 puntos)	Transmisión con bastantes dificultades (0,5 puntos)	Non foi capaz de transmitir de xeito lóxico (0,25 puntos)
Vocabulario	Usa un vocabulario moi apropiado e sen repeticións (1,25 puntos)	Vocabulario razoable. Repite algunhas ideas (0,75 puntos)	Vocabulario mínimo (0,5 puntos)	Non coñece o vocabulario mínimo (0,25 puntos)

Ao longo do curso o Departamento terá reunións mensuais co alumnado onde se farán as oportunas explicacións e resolución de dúbidas

2.- Finalmente, o alumnado que non conseguise recuperar as materias polo primeiro procedemento tamén terá ocasión de recuperalas neste último tramo do curso, entre a terceira avaliación parcial e a avaliación final, coa elaboración dunha proba ou traballo adaptado individualmente, e orientado a facilitarlle a superación dos estándares básicos, cun peso superior ao 2%, das diferentes materias.

9.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

As medidas de atención á diversidade nesta etapa estarán orientadas a responder ás necesidades educativas concretas do alumnado e á consecución das competencias básicas e dos obxectivos da educación secundaria obrigatoria e non poderán, en ningún caso, supor unha discriminación que lles impida alcanzar os devanditos obxectivos. Cando sexan detectadas dificultades de aprendizaxe, deberanse por en funcionamento as medidas de atención á diversidade que se consideren máis convenientes, tendo en conta as posibilidades que nos ofrezca o centro e o departamento de orientación, entre as seguintes:

- Reforzo educativo: Proporanse actividades de reforzo para aqueles alumnos con dificultades para que así acaden os obxectivos mínimos, sen necesidade de adaptar o currículo.

- Actividades de ampliación: Proporcionaránse actividades que impliquen maior dificultade que as realizadas na aula, para aqueles alumnos que alcancen os obxectivos propostos co fin de manter a súa motivación e interese na materia.
- Agrupamentos flexibles: Poderán facerse modificacións nos grupos ordinarios para homoxeneizar o grupo en diferentes actividades e así poder usar distintas metodoloxías, aínda que a situación actual pon complicada a posta en práctica desta estratexia.
- Apoio en grupos ordinarios ou apoio ocasional fóra do grupo ordinario: medida realizado polos integrantes do departamento de orientación, apoiando ó profesor dentro e fóra da aula, dirixida ao alumnado con algunha materia adaptada no currículo.
- Atención a alumnos estranxeiros: Facilitarase a integración de alumnos que descoñezan a lingua e cultura española, desenrolando programas específicos de aprendizaxe simultaneamente á escolarización ordinaria.
- Alumnado con discapacidades físicas ou psíquicas: Desenrolaranse programas individuais con actividades e recursos especiais, contando ca axuda de profesionais adicados ao campo correspondente.
- Medidas de reforzo aos alumnos con materias pendentes: xa mencionado
- Adaptacións curriculares non significativas: son as adaptacións que non afectan ó currículo e concréntanse naqueles cambios que o profesorado introduce de maneira habitual no proceso de ensinanza. Poden referirse a cambios metodolóxicos ou ó deseño especial de actividades.
- Alumnado con necesidades educativas específicas: Enténdese por alumnado que presenta necesidades educativas especiais aquel que requira, por un período da súa escolarización ou ao longo de toda ela, determinados apoios e atencións educativas específicas derivadas de discapacidade ou trastornos graves da conduta. Así, como medida de apoio a estes alumnos, debemos realizar adaptacións curriculares significativas, é dicir, adaptacións curriculares que se aparten significativamente dos contidos e criterios de avaliación do currículo. Estas adaptacións curriculares, que estarán precedidas en todo caso dunha avaliación das necesidades educativas especiais do alumnado e a conseguinte proposta curricular específica, realizaranse buscando o máximo desenvolvemento das competencias básicas de acordo coas posibilidades do alumno; a avaliación tomará como referencia os obxectivos e criterios de avaliación fixados nas adaptacións curriculares.

10.- CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO

Área:		XH 2º ESO								
Nivel	Área	Estándares	Elementos transversais							
			CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV
2º	XH	2º-XHB1.1.1 - Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	x	x		x				
2º	XH	2º-XHB1.2.1 - Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	x	x						
2º	XH	2º-XHB1.3.1 - Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo español.	x	x		x				
2º	XH	2º-XHB1.3.2 - Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.		x						
2º	XH	2º-XHB1.4.1 - Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	x	x		x				
2º	XH	2º-XHB1.4.2 - Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	x	x		x				
2º	XH	2º-XHB1.5.1 - Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	x	x		x				
2º	XH	2º-XHB1.5.2 - Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.		x		x				
2º	XH	2º-XHB1.5.3 - Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	x	x		x				
2º	XH	2º-XHB1.6.1 - Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	x	x		x				
2º	XH	2º-XHB1.7.1 - Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente relacionados con eles.			x	x				
2º	XH	2º-XHB2.1.1 - Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	x	x		x				
2º	XH	2º-XHB2.1.2 - Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	x	x						
2º	XH	2º-XHB2.2.1 - Explica as características da poboación europea.	x	x						

2º	XH	2º-XHB2.2.2 - Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	X	X		X					
2º	XH	2º-XHB2.3.1 - Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.		X		X					
2º	XH	2º-XHB2.3.2 - Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.			X	X					
2º	XH	2º-XHB2.4.1 - Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.	X	X							
2º	XH	2º-XHB2.5.1 - Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.			X	X					
2º	XH	2º-XHB2.5.2 - Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.			X	X					
2º	XH	2º-XHB2.6.1 - Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.		X		X					
2º	XH	2º-XHB2.6.2 - Distingue os tipos de cidades do noso continente.		X	X	X					
2º	XH	2º-XHB2.7.1 - Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	X	X	X	X					
2º	XH	2º-XHB2.8.1 - Sitúa os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.		X		X					
2º	XH	2º-XHB2.8.2 - Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos elixidos.		X	X	X					
2º	XH	2º-XHB2.9.1 - Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.			X	X					
2º	XH	2º-XHB2.10.1 - Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.		X		X					
2º	XH	2º-XHB3.1.1 - Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	X	X							
2º	XH	2º-XHB3.2.1 - Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	X	X							
2º	XH	2º-XHB3.2.2 - Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.	X	X							
2º	XH	2º-XHB3.3.1 - Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.		X	X	X					
2º	XH	2º-XHB3.3.2 - Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.		X	X	X					
2º	XH	2º-XHB3.4.1 - Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.							X	X	
2º	XH	2º-XHB3.5.1 - Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	X	X							
2º	XH	2º-XHB3.6.1 - Utiliza as fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado	X	X							

2º	XH	2º-XHB3.7.1 - Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos		X							X	
2º	XH	2º-XHB3.8.1 - Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	X	X								
2º	XH	2º-XHB3.9.1 - Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.	X	X								
2º	XH	2º-XHB3.9.2 - Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	X	X					X	X		
2º	XH	2º-XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiás na Península Ibérica.		X			X					
2º	XH	2º-XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago	X	X	X	X			X			
2º	XH	2º-XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas		X					X			
2º	XH	2º-XHB3.12.1 - Describe características da arte románica, gótica e islámica.		X	X	X						

LENDA TRANSVERSAIS

- CL** Comprensión lectora
EOE Expresión oral e escrita
CA Comunicación audiovisual
TIC Tecnoloxías da información e da comunicación
EMP Emprendemento
EC Educación cívica
PV Prevención da violencia
EV Educación e seguridade viaria

Área:	XH	4º ESO										
Nivel	Área	Estándares	Elementos transversais									
			CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV		

4º	XH	4º-XHB1.1.1 - Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	X	X						
4º	XH	4º-XHB1.1.2 - Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	X	X				X		
4º	XH	4º-XHB1.2.1 - Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgúnhas monarquías.	X	X				X		
4º	XH	4º-XHB1.3.1 - Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	X	X			X	X		
4º	XH	4º-XHB1.3.2 - Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	X	X				X		
4º	XH	4º-XHB2.1.1 - Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB2.1.2 - Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén como evidencia para os/as historiadores/as.	X	X				X		
4º	XH	4º-XHB2.2.1 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.	X	X			X	X		
4º	XH	4º-XHB2.2.2 - Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	X	X			X	X		
4º	XH	4º-XHB2.2.3 - Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	X	X					X	
4º	XH	4º-XHB3.1.1 - Analiza os proles e os contras da primeira Revolución Industrial en Inglaterra	X	X			X	X		
4º	XH	4º-XHB3.2.1 - Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas.	X	X			X	X		
4º	XH	4º-XHB3.2.2 - Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	X	X			X	X		
4º	XH	4º-XHB3.3.1 - Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	X	X				X		
4º	XH	4º-XHB3.4.1 - Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	X	X			X			
4º	XH	4º-XHB3.5.1 - Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	X	X		X	X			
4º	XH	4º-XHB4.1.1 - Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB4.1.2 - Elabora discusións sobre eurocentrismo e a globalización.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB4.2.1 - Sabe recoñecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB4.3.1 - Diferencia os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB4.3.2 - Analiza o novo mapa político de Europa.	X	X						

4º	XH	4º-XHB4.3.3 - Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	X	X					X	
4º	XH	4º-XHB4.4.1 - Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade.	X	X				X		
4º	XH	4º-XHB4.5.1 - Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	X	X	X	X				
4º	XH	4º-XHB4.5.2 - Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	X	X	X	X				
4º	XH	4º-XHB5.1.1 - Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia	X	X						
4º	XH	4º-XHB5.1.2 - Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	X	X			X	X		
4º	XH	4º-XHB5.1.3 - Discute as circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	X	X			X	X		
4º	XH	4º-XHB5.2.1 - Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB5.3.1 - Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.	X	X			X	X	X	
4º	XH	4º-XHB5.3.2 - Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB6.1.1 - Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	X	X						
4º	XH	4º-XHB6.2.1 - Sitúa nun mapa as fases do conflito.	X			X			X	
4º	XH	4º-XHB6.2.2 - Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB6.2.3 - Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB6.3.1 - Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB6.4.1 - Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB6.4.2 - Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB6.5.1 - Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB6.5.2 - Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB7.1.1 - Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	X	X				X		
4º	XH	4º-XHB7.1.2 - Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	X	X			X	X		

4º	XH	4º-XHB7.2.1 - Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	X	X						
4º	XH	4º-XHB7.3.1 - Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB7.3.2 - Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica		X				X	X	
4º	XH	4º-XHB8.1.1 - Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	X	X						
4º	XH	4º-XHB8.1.2 - Comprende os proles e contras do estado do benestar.	X	X			X	X		
4º	XH	4º-XHB8.2.1 - Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	X	X						
4º	XH	4º-XHB8.3.1 - Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na actualidade.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB8.3.2 - Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc	X	X			X	X	X	
4º	XH	4º-XHB8.3.3 - Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos asociativos en defensa das vítimas, etc.	X	X				X	X	
4º	XH	4º-XHB8.4.1 - Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	X	X			X	X	X	
4º	XH	4º-XHB9.1.1 - Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	X	X	X	X				
4º	XH	4º-XHB9.1.2 - Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	X	X				X		
4º	XH	4º-XHB9.2.1 - Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.	X	X	X	X	X			
4º	XH	4º-XHB9.3.1 - Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.		X	X	X				
4º	XH	4º-XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgúns consecuencias do quecemento global, como o desxeamento do Báltico		X			X	X		
4º	XH	4º-XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI		X				X	X	
4º	XH	4º-XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI		X			X			
4º	XH	4º-XHB10.2.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade	X	X						
4º	XH	4º-XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos	X	X		X				
4º	XH	4º-XHB10.3.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos		X				X	X	

4º	XH	4º-XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario	x	x	x	x				
----	----	---	---	---	---	---	--	--	--	--

LENDAS TRANSVERSAIS

- CL** Comprensión lectora
- EOE** Expresión oral e escrita
- CA** Comunicación audiovisual
- TIC** Tecnoloxías da información e da comunicación
- EMP** Emprendemento
- EC** Educación cívica
- PV** Prevención da violencia
- EV** Educación e seguridade viaria

11.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

2º ESO:

Visita ao Parque Arqueolóxico de Campo Lameiro no 1º Trimestre

Visita ao Museo de Pontevedra no 3º Trimestre

4º ESO:

Visita a algún Xornal de ámbito galego (Faro de Vigo, La Voz de Galicia ou Diario de Pontevedra...) no 2º Trimestre

12.- APLICACIÓN DOS PLANS E PROXECTOS DE CENTRO

12.1.- Plan TIC

O traballo na área da Xeografía e a Historia ten tamén formas específicas para a busca, recollida, selección, procesamento e presentación da información

que se utiliza ademais en moi diferentes formas: verbal, numérica, simbólica ou gráfica. A incorporación de contidos relacionados con todo iso fai posible a contribución destas materias ao desenvolvemento da competencias no tratamento da información e competencia dixital.

Favorece a adquisición desta competencia a mellora nas destrezas asociadas á utilización de recursos frecuentes nas materias como son os esquemas, mapas conceptuais, etc., así como a produción representación de memorias, textos, etc.

Por outro lado, na faceta de competencia dixital, tamén se contribúe a través da utilización das tecnoloxías da información e a comunicación na aprendizaxe da Xeografía e a Historia para comunicarse, recabar información, retroalimentala, simular e visualizar situacións, para a obtención e o tratamento de datos, etc.

Obxectivos:

- Aprender o manexo básico do sistema operativo e dos programas software que se van utilizar.
- Valorar as posibilidades que ofrecen as TIC para o labor docente: uso de novos recursos didácticos máis atractivos, intercambio de experiencias e innovación na práctica educativa cotiá.
- Realizar experiencias concretas para o uso das TIC nas áreas correspondentes
- Facilitar a utilización das TIC na atención das NEE.
- Utilizar as posibilidades do ordenador como ferramenta para reforzar e adquirir coñecementos.
- Utilizar software educativo, adecuado ao seu nivel:
  - Usar no traballo cotiá o procesador de texto, folla de cálculo, presentacións PowerPoint, Webquest...
  - Navegar por páxinas web, para obter información.
  - Usar medios de comunicación: correo, chats, foros, videoconferencia...
  - Desenvolver estratexias para a búsqueda, selección e organización de contidos.

12.2.- Plan Lector

Lecturas recomendadas para 2º ESO (Editorial A nosa Terra):

- 1.- Os viquingos en Galicia
- 2.- Bispos e monxes
- 3.- Os reis de Galicia

- 4.- Os Irmandiños
- 5.- Os habitantes das cidades
- 6.- Os nobres
- 7.- Xogares e trobadores
- 8.- Xudeus e cristiáns
- 9.- Idade Media
- 10.- O fin da Idade Media
- 11.- O Islam
- 12.- Os descubrimentos

Lecturas para 4º de ESO (Biblioteca Básica de Historia Ed. Anaya)

- 01.- La España del siglo XVIII
- 02.- Así vivían en la corte española en el s. XVIII
- 03.- Así vivían en la corte española durante la Revolución Francesa
- 04.- España en el siglo XIX (1879-1833)
- 05.- España en el siglo XIX (1834-1898)
- 06.- España en el siglo XX (1898-1931)
- 07.- España en el siglo XX (1931-1939)
- 08.- España en el siglo XX (1939-1978)
- 09.- La Revolución Francesa
- 10.- La Guerra de la Independencia
- 11.- La Revolución Rusa
- 12.- El Mundo de los bloques (1945-1989)
- 13.- Imperialismo y colonialismo

- 14.- La mujer en la historia
- 15.- Libertarios y sindicalistas
- 16.- El movimiento obrero
- 17.- Adolfo Caamaño.- Paxaro do mel Edicións Xerais

As lecturas están repartidas por avaliacións, son voluntarias e cada alumno pode acadar ata un máximo de 1 punto nas probas orais onde se avalían as mesmas

A maiores, en 4º de ESO, están programadas as lecturas dos seguintes textos:

- Constitución española de 1978
- Estatuto de Autonomía de Galicia
- Adalberon.- Sociedad estamental
- Discurso de Luis XV al parlamento de París, 1776
- Bossuet.- Política según las Sagradas Escrituras
- Voltaire.- Cartas filosóficas
- A. Smith.- La riqueza de las naciones
- Rousseau.- Fundamentos de las desigualdades entre los hombres
  - El contrato social
- Montesquieu.- El espíritu de las leyes
- Malthus.- Primer ensayo sobre la población
- Engels.- La situación de la clase obrera en Inglaterra
- Marx y Engels.- Manifiesto del Partido Comunista, 1848
- La Declaración de los Derechos del Ciudadano, 1789
- Bismarck.- Pensamientos y recuerdos
- Dickens.- Tiempos difíciles

Manifestaciones de un niño trabajador de doce años
 J. Reed.- Diez días que estremecieron al mundo
 G. Marx.- Groucho y yo
 Galbraith.- El crack del 29
 Mussolini.- La doctrina del fascismo
 Hitler.- Mi lucha
     - El espacio vital
 H. Arendt.- Los orígenes del totalitarismo
 Einstein.- Manifestaciones al abandonar Alemania
 G. Jackson.- Civilización y barbarie en la Europa del siglo XX

13.- MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN, MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

13.1.- Indicadores

	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas / temas / proxectos.				

3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades, temas ou proxectos.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento. [Só para ESO e bach.].				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto (no caso de que se use).				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado, incluídas as consecuencias da proba.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación do procedemento de acreditación de coñecementos previos [Só para determinadas materias de 2º de bacharelato].				
16. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final. [Só para ESO e bacharelato].				
19. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria. [Só para ESO e bach].				
20. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
21. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes. [Só para ESO e bacharelato]				
22. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
23. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
24. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
25. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
27. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
28. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
29. Contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.				
30. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

Observacións:

14.- DATOS DO DEPARTAMENTO

Materia	Curso	Grupos	Profesor/a
Xeografía e Historia	1º ESO	2	Edelmiro Touris Diz
Xeografía e Historia	2º ESO	1	Mª Elena Aznar Rodríguez
Xeografía e Historia	3º ESO	2	Francisco Valiñas Torres
Xeografía e Historia	4º ESO	1	Francisco Valiñas Torres
Economía	4º ESO	1	Francisco Valiñas Torres

15.- APRENDIZAXES IMPRESCINDIBLES

15.1.- Aprendizaxes imprescindibles para 2º da ESO

Estándares de aprendizaxe e competencias imprescindibles 2º ESO

Criterio de avaliación	Estándar de aprendizaxe
B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.
B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais.	Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.
B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.	Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.
B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.	Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.
B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios.	Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.
B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios	Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.

B2.5. Proceso de urbanización no planeta.	Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.
B2.9. Paisaxes no territorio español e galego.	Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas.
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación	Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.
B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior.
B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as súas relacións con Al-Andalus	Explica a importancia do Camiño de Santiago.
B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.
B3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos.	Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos
B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	Describe características da arte románica, gótica e islámica.

15.2.- Aprendizaxes imprescindibles para 4º da ESO

1. Estándares de aprendizaxe e competencias imprescindibles de 4º ESO

Criterio de avaliación	Estándar de aprendizaxe
B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico.	Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.
B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.
B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	Sopesa as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.
B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.	Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.
B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.	Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal.
B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?	Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país.
B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.	Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo.
B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial.	Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.
B4.4. Esquematizar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa.	Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa época e na actualidade
B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.	Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.
B5.2. Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.	Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.

B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil	Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.
B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.	Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.
B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.	Describe os feitos relevantes do proceso descolonizador.
B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.	Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.
B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975.	Coñece a situación da posguerra e a represión en España, así como as fases da ditadura de Franco
B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea.	Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.

16.- METODOLOXÍA ADAPTADA AO ENSINO SEMIPRESENCIAL E NON PRESENCIAL

Metodoloxía prevista nos casos de ensino semipresencial ou non presencial	
Actividades	As actividades e exercicios levaranse a cabo integramente dentro da plataforma Abalar-Edixgal No caso de emisións en directo por videochamada empregárase a plataforma Webex ou unha similar que permita manter o contacto entre o alumnado e o corpo docente.
Metodoloxía (alumnado con conectividade e sen conectividade)	O alumnado consulta os materiais, realiza as tarefas propostas semanalmente e plantexa dúbidas empregando o correo electrónico e/ou a canle específica dentro de Edixgal ou Aula Virtual. Sube as tarefas que son corrixidas e retroalimentadas empregando eses medios tecnolóxicos. Todo o alumnado ten conectividade, pero algúns deles con certas restricións (datos limitados, necesidade de compartir o dispositivo con outro membro da familia...), polo que nestes casos se lles dará flexibilidade á hora

	de entregar as tarefas.
Materiais e recursos	Plataforma Edixgal, Aula Virtual, Webex, correo electrónico

17.- ADENDA Á PROGRAMACIÓN

Tal e como indica a ORDE do 27 de decembro de 2022 de modificación da Orde do 20 de maio de 2022 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2022/23 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia, a sesión de avaliación final do alumnado da Educación Secundaria Obrigatoria deberá realizarse a partir do día 22 de xuño de 2023 e deberá coincidir coa sesión da terceira avaliación parcial. O Departamento de Xeografía e Historia realizará as actividades de recuperación necesarias para o alumnado que teña algunha avaliación, ou parte da materia, non superada antes da data da terceira avaliación parcial e a avaliación final.

Barro, a 8 de marzo de 2023.

Francisco Valiñas Torres   Xefe do Departamento de Xeografía e Historia